

Voormalig Joegoslaven in Nederland

Thomas Hessels¹⁾

Op 1 januari 2004 woonden in Nederland ruim 76 duizend personen uit het voormalige Joegoslavië (eerste en tweede generatie). Zij vormen één van de grotere nieuwe herkomstgroeperingen. Bestond de gemeenschap aanvankelijk uit voormalige gastarbeiders en hun kinderen, sinds het uitbreken van de oorlog op de Balkan is hun aantal verdubbeld als gevolg van asielmigratie, daarmee samenhangende volgmigratie en natuurlijke aanwas. In dit artikel worden de belangrijkste demografische gegevens van de verschillende groepen afkomstig uit voormalig Joegoslavië samengevat. Tevens wordt een beeld gegeven van de integratie van voormalig Joegoslaven in Nederland.

1. Demografische gegevens

Op 1 januari 2004 telde het Nederlandse bevolkingsregister 76346 personen uit de landen van het voormalig Joegoslavië. Zij zelf, of een van hun ouders, zijn in het voormalig Joegoslavië geboren. In veruit de meeste gevallen zijn deze personen geregistreerd als afkomstig uit Joegoslavië. Met de registratie op basis van de huidige nationaliteit is pas in de jaren negentig begonnen, na de zelfstandigheid van de republieken die eertijds de Federatieve Republiek Joegoslavië vormden.

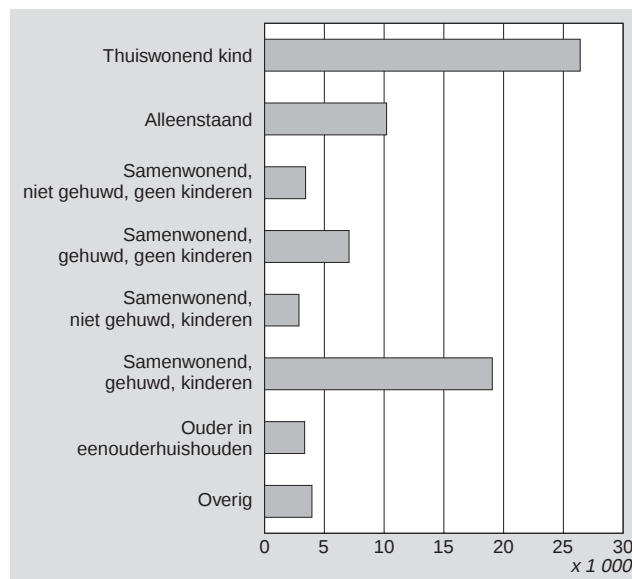
Het CBS heeft in 2002 een schatting gemaakt van de verdeling van het aantal voormalige Joegoslaven naar de huidige republieken, op basis van de verdeling van de hier woonachtige voormalige Joegoslaven op 1 januari 1991, vermeerderd met de groei van de eerste en tweede generatie sindsdien. Dit leverde de volgende schattingen op: uit Kroatië komen 7,3 duizend personen, uit de Federale Republiek Joegoslavië (Servië en Montenegro, inclusief Kosovo) 34,2 duizend, uit Bosnië en Herzegovina 27,3 duizend, uit Slovenië 2,4 duizend en uit Macedonië 3,3 duizend (Alders en Nicolaas, 2002).

De verdeling van de bevolking naar de huidige republieken loopt niet parallel met de verdeling naar etniciteit. Zo zijn enkele duizenden personen afkomstig uit de republiek Bosnië en Herzegovina naar etnische herkomst Kroaat, en zijn onder de personen uit de Federale Republiek Joegoslavië ongeveer 4 duizend etnische Albanezen die afkomstig zijn uit de autonome provincie Kosovo.

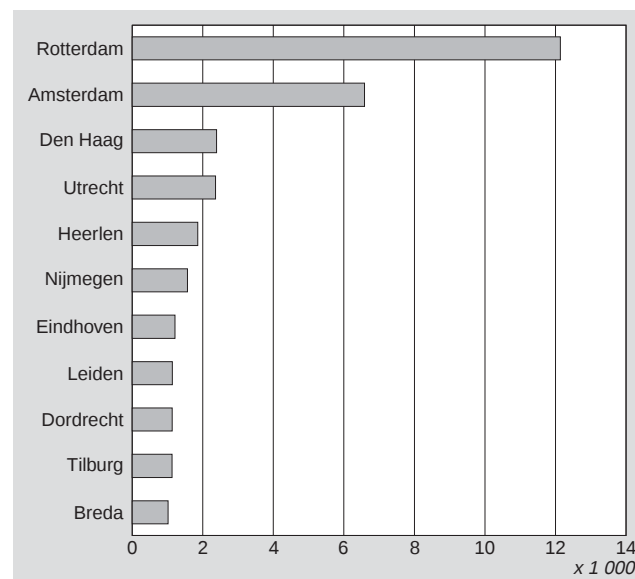
De voormalig Joegoslaven vormen een relatief jonge bevolking: twee derde is jonger dan 40 jaar. Een derde bestaat uit (thuiswonende) kinderen (grafiek 1).

Bijna een kwart (23 procent) van de voormalig Joegoslaven woont in één van de vier grote steden. Dat is aanmerkelijk minder dan het aandeel grootstedelijke Turken (35 procent), Marokkanen (47 procent) en Surinamers (55 procent). Inclusief de randgemeenten van de grootstedelijke agglomeraties woont circa een derde van alle voormalig Joegoslaven in de vier grote steden (grafiek 2).

1. Aantal voormalige Joegoslaven naar huishoudenspositie, 1-1-2004

2. Aantal voormalige Joegoslaven naar grootstedelijke agglomeraties¹⁾

¹⁾ Alleen grootstedelijke agglomeraties met meer dan 1 000 Joegoslaven zijn in de grafiek opgenomen.

¹⁾ Mr. T. Hessels is senior beleidsmedewerker bij de Directie Coördinatie Integratiebeleid Minderheden van het ministerie van Justitie. Meninge in dit artikel hoeven niet overeen te komen met het standpunt van het CBS.

2. Migratiegeschiedenis

De groep voormalig Joegoslaven is divers naar sociaal-economische achtergrond, periode van aankomst in Nederland, reden van overkomst en herkomst.

Vanaf 1920 kwamen Slovenen naar Zuid-Limburg om te werken in de mijnen. De meesten keerden na verloop van tijd weer terug. Het sterkst groeide de Joegoslavische populatie in de jaren zestig en zeventig. Vele Joegoslavische mannen kwamen als gastarbeiders in de scheepsbouw, de reiniging, de metaal- en textielnijverheid en de voedings- en genotmiddelenindustrie. Joegoslavische vrouwen werden geworven voor de visverwerkings-, leerbewerkings- en sigarettenindustrie. De helft van deze gastarbeiders is na enkele jaren weer teruggegaan naar het geboorteland. In totaal zijn op basis van arbeids- en volgmigratie ongeveer 28 duizend immigranten uit het voormalige Joegoslavië naar Nederland gekomen.

Toen het etnisch geweld in Bosnië en Herzegovina in 1992 losbarstte, zochten ongeveer 25 duizend migranten politiek asiel in ons land. Het waren merendeels Bosniakken (moslims) uit Bosnië en Herzegovina, Bosnische Kroaten en Bosnische Serviërs. In 1992 kwamen ongeveer 3 duizend Bosniakken op uitnodiging van de Nederlandse regering naar ons land. Vrijwel allen hebben zich hier gevestigd. Asielzoekers kregen aanvankelijk een tijdelijke verblijfstitel in het kader van de Tijdelijke Regeling Opvang Ontheemden. Deze regeling werd later vervangen door een Voorwaardelijke Vergunning Tot Verblijf. Deze voorwaardelijke vergunning is na drie jaar omgezet in een vaste verblijfstitel. In 1995 kwamen 5 en in 1996 53 personen op voordracht van het Hoge Commissariaat voor vluchtelingen van de Verenigde Naties als uitgenodigd vluchteling naar ons land. Tussen 1993 en 1997 kwamen eveneens ongeveer 25 duizend asielzoekers uit Servië en Montenegro. In de volgende jaren steeg dit aantal, mede onder invloed van de vlucht van Kosovaarse Albanezen uit de autonome provincie Kosovo naar de buurlanden.

Nederland heeft in 1999 ongeveer 4 duizend etnische Albanezen uit Kosovo opgenomen. De Nederlandse regering verstrekke een tijdelijke verblijfsstatus aan ongeveer 10 duizend Kosovaarse asielzoekers, van wie er 3 duizend al in ons land verbleven. Familiehereniging werd voor deze groep alleen in bijzondere situaties toegestaan. Eind juli 1999 stopte de regering met de uitgifte van deze tijdelijke statussen. In december 2000 kondigde de Nederlandse regering aan dat de tijdelijke verblijfsstatussen van de resterende Kosovo-Albanezen zouden worden ingetrokken. Ongeveer 2,3 duizend etnische Albanezen waren toen al teruggekeerd naar hun land.

Verondersteld mag worden dat het aantal van 76 duizend voormalig Joegoslaven de komende jaren zal stijgen door huwelijksmigratie en natuurlijke aanwas. Grootschalige instroom door asiel valt niet meer te verwachten. Sinds 2000 is het aantal inwillingen van asielverzoeken sterk gedaald. Ondanks de geleidelijke politieke stabilisatie in de regio, is de terugkeer naar de landen van herkomst zeer beperkt. Veel ouderen zouden wel terug willen, maar de werkelijke retournmigratie is beperkt. In de afweging om wel of niet terug te gaan, spelen naast de politieke veiligheid en stabiliteit ook sociale en economische factoren mee, zoals de mogelijkheden tot werk en de kwaliteit van de gezondheidszorg en het onderwijs.

Desondanks zijn de contacten met het moederland zeer intensief. Men gaat veelvuldig op bezoek, en vooral ouderen wonen afwisselend in Nederland en het geboorteland. Hoeveel mensen pendelen of vrijwillig naar het land van herkomst zijn teruggekeerd is niet bekend. Wel is bekend dat tussen 2000 en 2005 op basis van de Remigratiewet 727 voormalig Joegoslaven met een uitkering definitief naar hun geboorteland terugkeerden (informatie Sociale Verzekeringsbank).

3. Integratiepositie

Het Instituut voor Sociologisch-Economisch Onderzoek (ISEO) heeft in 2003 een vragenlijst verspreid onder 3,5 duizend huishoudens uit een aantal etnische groepen, waaronder hier wonende voormalig Joegoslaven. Uit het *Jaarrapport Integratie 2004* (Van den Maagdenberg, 2004) dat op basis van de resultaten uit deze vragenlijst is samengesteld, blijkt dat 83 procent van de geïnterviewden korter dan 15 jaar in Nederland verbleef. Zij zijn dus naar Nederland gekomen tijdens en na de oorlog op de Balkan.

Inburgering

Gemiddeld heeft 38 procent van de voormalig Joegoslaven deelgenomen aan een inburgeringcursus. Vóór 1998 was dit aandeel lager (36 procent), maar na invoering van de Wet inburgering nieuwkomers (1998) steeg het naar 51 procent. Het aantal deelnemers is dan nog steeds lager dan het cijfer voor Afghanen (64 procent), Irakezen (58 procent), Iraniërs (61 procent) en Somaliërs (59 procent). Wel is het percentage Joegoslaven dat de cursus succesvol afrondt vergelijkbaar met dat van Afghanen en Iraniërs (74 procent), en hoger dan van Irakezen (67 procent) en Somaliërs (60 procent). Ongeveer vier op de vijf voormalig Joegoslaven gaven aan redelijk tot prima Nederlands te kunnen lezen (*staat 1*).

Staat 1
Deelnemers en geslaagden aan inburgeringprogramma's en beheersing Nederlands, naar herkomstgroepering, 2003

	Afghanen	Irakezen	Iraniërs	(voormalig) Joegoslaven	Somaliërs
	%				
Deelnemers inburgeringprogramma voor 1998	62	49	35	36	43
Deelnemers inburgeringprogramma na 1998	64	58	61	51	59
Inburgeringprogramma met succes afgerond	74	67	74	74	60
Kan redelijk Nederlandse kranten, brieven, folders lezen	76	72	82	81	74

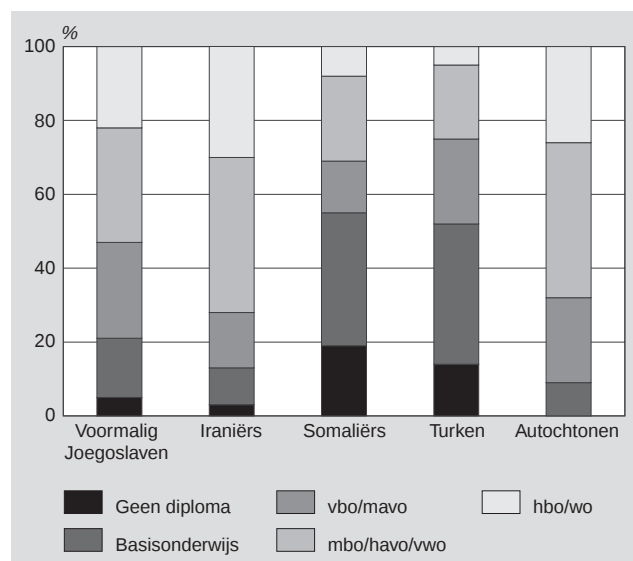
Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

Hierbij moet wel worden bedacht dat de respondenten overwegend na 1990 naar Nederland kwamen, in de periode dat er inmiddels taal- en inburgeringfaciliteiten bestonden. De toenmalige gastarbeiders hebben die faciliteiten nooit gehad, reden waarom een deel van hen nog steeds gebrekkig Nederlands spreekt.

Onderwijs

Een van de belangrijkste indicatoren voor de onderwijspositie is het gerealiseerde opleidingsniveau. Voormalig Joegoslaven hebben een iets lager opleidingsniveau dan Iraniërs, maar een (veel) hoger niveau dan Somaliërs, Turken en Marokkanen (*grafiek 3*).

3. Niet-schoolgaanden (15–64 jaar) naar herkomstgroepering en opleidingsniveau, 2002¹⁾

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

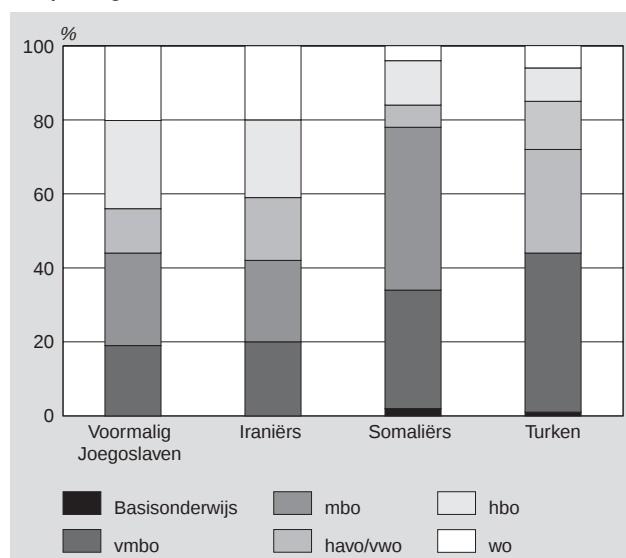
¹⁾ Turken en autochtonen: 2003.

Kinderen bereiken een hoger opleidingsniveau dan hun ouders. In vergelijking met de andere nieuwe groepen scoren (voormalig) Joegoslaven het hoogst, samen met Iraniërs. De meeste voormalig Joegoslavische jongeren volgen een mbo-opleiding, maar ook vaak een hogere opleiding (hbo, universiteit; *grafiek 4*).

Arbeid en inkomen

Van de voormalig Joegoslaven is 17 procent werkloos. Dit aandeel is aanmerkelijk groter dan dat van autochtonen (3

4. Studeerenden (16–34 jaar) naar herkomstgroepering en huidige opleiding, 2003

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

procent) of Turken (14 procent), maar lager dan dat van Iraniërs (25 procent) en Somaliërs (36 procent). Het relatief lage percentage werkloze voormalig Joegoslaven houdt verband met de relatief hoge arbeidsparticipatie van voormalig Joegoslavische vrouwen (*staat 2*).

Bijzonder aan de arbeidsmarktpositie van voormalig Joegoslaven is dat velen een baan combineren met scholing. Dit komt onder vluchtelingengroepen vaker voor en is een middel om hun *human capital* te vergroten. Het percentage voormalig Joegoslaven dat werken en studeren combineert, is evenwel veel hoger dan onder andere vluchtelingengroepen, en ook hoger dan onder de 'klassieke' migrantengroepen als Turken en Surinamers (*staat 3*).

Het gemiddeld percentage voormalig Joegoslaven met een uitkering is 30, even hoog als het percentage uitkeringontvangers onder de klassieke groepen migranten. Het aandeel uitkeringsgerechtigden (vanaf 15 jaar) ligt bij de klassieke immigrantengroepen rond de 30 procent: Turken 29 procent, Marokkanen 28 procent, Surinamers 27 procent en Antillianen 31 procent (Martinez et al., 2002). Van deze uitkeringontvangers is het aandeel personen met een bijstandsuitkering met 51 procent veruit het hoogst. Overigens ligt het voor Afghanen, Irakezen en Somaliërs nóg hoger (71 procent). Het hoge percentage bijstandontvangers onder deze migrantengroepen is te verklaren uit het feit dat zij vaak nieuwkomers zijn, (nog) geen arbeids-

Staat 2 Aandeel personen (15–64 jaar) naar herkomstgroepering en arbeidsparticipatie naar geslacht

	Voormalig Joegoslaven	Iraniërs	Somaliërs	Turken	Autochtonen
%					
Werklozen	17	25	36	14	3
Arbeidsparticipatie					
mannen	75	58	41	67	81
vrouwen	56	42	17	32	59

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

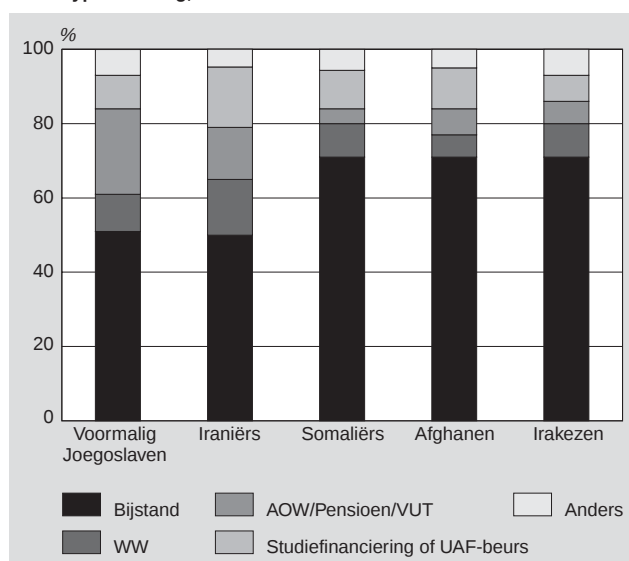
Staat 3
Bevolking (15–64 jaar) naar herkomstgroepering en arbeidsmarktpositie

	Voormalig Joegoslaven	Iraniërs	Somaliërs	Turken	Surinamers
	%				
Werk minder dan 12 uur + school	12	17	16	22	20
Werk 12 uur of meer + school	70	46	53	61	64
School + werkloos	14	26	22	13	14
Overig	4	10	9	5	2
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

verleden hebben in Nederland en om die reden geen aanspraak kunnen maken op een werkloosheidsuitkering (*grafiek 5*).

5. Uitkeringsgerechtigden (15 jaar of ouder) naar herkomstgroepering en type uitkering, 2003

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

Sociale en culturele integratie

Van alle nieuwe groepen staan voormalig Joegoslaven in sociaal en cultureel opzicht het dichtst bij de autochtonen en zijn ze in dat opzicht het best geïntegreerd. Dit blijkt onder meer uit het hoge aantal contacten dat Joegoslaven in hun vrije tijd met Nederlanders hebben, hun moderne op-

vattingen en het zich niet rekenen tot een bepaalde religie. Vergeleken met de andere etnische groepen vinden maar weinig Joegoslaven het vervelend als hun zoon of dochter een Nederlandse partner heeft. (Voormalig) Joegoslaven zijn ook het meest positief over de acceptatie van allochtonen in Nederland (*staat 4*).

Criminaliteit

(Voormalig) Joegoslaven genieten in Nederland een twijfelachtige reputatie als gewelddadige criminelen. In 1996 rapporteerde het Interregionale rechteam Zuid-Nederland tientallen gijzelingen, ontvoeringen, afpersingen, grof geweld en liquidaties waarbij voormalig Joegoslaven betrokken waren. Het rapport maakte niet duidelijk om welke nationale/etnische Joeslavische groep(en) het ging en wat de achtergronden van dit criminele gedrag waren. In 2000 rapporteerde het Rotterdams Instituut voor Sociaal-wetenschappelijk Beleidsonderzoek (Risbo) vergelijkbare cijfers van het percentage voormalig Joegoslaven dat met de politie in aanraking is gekomen.

Recente onderzoeken van het Risbo en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) onder voormalig Joegoslavische jongeren, geven aan dat jongeren afkomstig uit de landen van het voormalige Joegoslavië meer dan evenredig betrokken zijn bij criminaliteit. (Risbo 2002; WODC 2003). Ook in deze onderzoeken wordt niet ingegaan op de nationale of etnische herkomst van de criminele ex-Joegoslavische jongeren of naar de achterliggende factoren. Uit het WODC-onderzoek blijkt wel dat het in twee op de drie gevallen gaat om vermogensdelicten zonder geweld, zoals inbraak. Dit is een type delict waaraan ook veel andere personen uit het voormalige Oostblok, zoals personen uit de voormalige Sovjet-Unie en Polen, zich schuldig maken (*staat 5*).

Staat 4
Aandeel personen naar herkomstgroepering dat het eens is met stellingen over sociale en culturele integratie, 2003

	Voormalig Joegoslaven	Afghanen	Irakezen	Iraniërs	Somaliërs
	%				
Heeft Nederlandse vrienden	89	71	72	84	68
Vindt het vervelend wanneer zoon of dochter een Nederlandse partner heeft	3	14	17	3	16
Rekent zich tot een bepaalde religie	46	86	81	46	93
Vindt dat je als kind je ouders altijd moet respecteren, ook wanneer ze dit niet verdienen	72	80	79	67	89
Vindt dat je als buitenlander alle kansen krijgt in Nederland	61	56	53	39	54

Bron: Van den Maagdenberg, 2004.

Staat 5
Aantal delicten van personen (12–25 jaar) naar herkomstgroepering en soort delict, 2000

	Voormalig Joegoslavië	Voormalige Sowjet-Unie	Somalië	Irak	Polen	Duitsland
%						
Zedendelicten met en zonder geweld	0,8	0,2	1,6	3,7	0,0	0,6
Geweldpleging	9,9	4,5	15,4	25,1	6,1	10,0
Vermogensdelicten met geweld	2,6	2,9	6,0	6,0	1,3	2,1
Vermogensdelicten zonder geweld	63,7	74,4	51,9	37,6	66,0	34,8
Vernieling openbare orde	11,4	4,5	14,2	18,0	8,6	19,1
Verkeer	4,9	3,4	2,9	2,2	10,3	7,8
Overig	6,8	10,1	7,8	7,2	7,8	25,7
<i>abs. = 100%</i>						
Totaal	1 469	1 126	1 258	672	476	974

Bron: Kromhout en Van San, 2003.

Bij gebrek aan gegevens over de etnische herkomst van de betreffende ex-Joegoslaven, hun gedragsmotieven en hun verblijfsspositie is het niet mogelijk de criminaliteitscijfers te koppelen aan een segment van de voormalig Joegoslavische gemeenschap in Nederland. Overigens moet de zware criminaliteit van Joegoslavische bendes vermoedelijk eerder worden gerelateerd aan internationaal opererende criminele netwerken, dan aan voormalig Joegoslavische arbeidsmigranten of vluchtelingen.

Organisaties

Vóór het uitbreken van de oorlog op de Balkan hadden de bevolkingsgroepen uit de onderscheiden staten een bloeiend verenigingsleven als Joegoslavische gemeenschap in Nederland, overkoepeld door een bond. Na 1992 is het verenigingsleven verbrokken geraakt langs etnische en nationale lijnen. De Bond van Joegoslavische Verenigingen in Nederland heeft zijn naam gewijzigd in Bond van Servische Verenigingen in Nederland, en richt zich enkel nog op deze groep. Kosovaarse Albanezen hebben hun eigen organisaties opgericht, overkoepeld in de Coördinatieraad van Albanezen in Nederland. Er is geen landelijk Kroatisch platform, maar lokaal zijn wel tien tot vijftien Kroatische organisaties actief, met name in Rotterdam, Den Haag en Amsterdam, waar veel Kroaten wonen. Macedoniërs hebben evenmin een landelijke organisatie, maar er zijn naar schatting acht lokale verenigingen. Bosniërs uit Bosnië en Herzegovina hebben zich verenigd in een groot aantal lokale verenigingen. Er zijn twee overkoepelende organisaties: Sehara en het Landelijke platform van organisaties van burgers uit Bosnië en Herzegovina. Slovenen ontmoeten elkaar in de Vereniging Vrienden van Slovenië, met ongeveer 150 leden.

Met uitzondering van de vluchtelingengroepen die nog op enige overheidssubsidie konden rekenen, is de organisatiegraad van de meeste huidige voormalig Joegoslavische organisaties wegens gebrek aan financiële middelen gering. Het Landelijk inspraakorgaan Zuid-Europeanen probeert in deze leemte te voorzien door gemeenschappelijke activiteiten voor de ex-Joegoslavische gemeenschappen te ontwikkelen.

4. Tot slot

De afgelopen decennia heeft zich met de voormalige Joegoslaven een relatief grote etnische groep in Nederland gevestigd. Deze zal in de loop der jaren verder toenemen door natuurlijke aanwas en volgmigratie. Grootchalige terugkeer valt niet te verwachten. Wanneer voormalig Joegoslavische republieken zullen toetreden tot de Europese Unie (Slovenië deed dat al per 1 mei 2004), valt te verwachten dat de contacten met het moederland en het verkeer met Nederland zullen toenemen.

Wat de integratie betreft, is het beeld wisselend. De Joegoslaven die in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw als gastarbeider naar Nederland kwamen, zijn matig geïntegreerd. Zij spreken doorgaans slecht Nederlands en velen hebben geen behoorlijke oudedagsvoorziening kunnen opbouwen. Zij zullen zich moeten verzoenen met een verblijf in Nederland op een financieel bescheiden niveau, al dan niet afgewisseld met perioden van tijdelijk verblijf in het land van herkomst.

De jongere generaties, maar ook degenen die tijdens of na de Balkanoorlog naar Nederland zijn gekomen, hebben betere kansen. Zij zijn gemiddeld beter opgeleid en spreken beter Nederlands. Deze groep is sociaal en cultureel beter geïntegreerd. Of hun verblijf in Nederland werkelijk een succes wordt, hangt af van de vraag of zij hier een bevredigend economisch perspectief weten te bereiken.

Opmerkelijk is de verhoudingsgewijs hoge criminaliteit onder voormalig Joegoslaven. Het gaat hierbij enerzijds om min of meer afzonderlijk opererende internationale criminele netwerken. Anderzijds zijn voormalig Joegoslavische jongeren sterk oververtegenwoordigd in de statistieken van vermogensdelicten.

Literatuur

Alders, M. en H. Nicolaas, 2002, Allochtonen uit voormalig Joegoslavië. Maandstatistiek van de Bevolking 50(11), blz. 12–14. CBS, Voorburg/Heerlen.

Hessels, T., 2005, Etnische groepen uit Bosnië & Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Servië & Montenegro en Slovenië in Nederland, een profiel. Ministerie van Justitie, Den Haag.

Kromhout, M. en M. van San, 2003, Schimmige werelden, nieuwe etnische groepen en jeugdcriminaliteit. WODC, Den Haag.

Maagdenberg, V. van den (red.), 2004, Jaarrapport Integratie. ISEO, Rotterdam.

Martinez, S.D., S. Groeneveld en E. Kruisbergen, 2002, Integratiemonitor 2002. ISEO/SCP, Rotterdam/Den Haag.

Politieke geschiedenis van het voormalig Joegoslavië

De oorlog die aan het einde van de 20^e eeuw de Joegoslavische federatie uiteenscheurde, betekende het einde van een ontwikkeling waarbij verschillende Zuid-Slavische volkeren, elk met eigen historie, tradities en gewoonten, bijeenkwamen onder een Joegoslavische identiteit.

De Turken veroverden in de 14e eeuw Macedonië. Daarna kwamen ook Bosnië en Herzegovina, Montenegro en Servië onder Turkse invloed. Slovenië werd geheel overheerst door Oostenrijk, en Kroatië deels.

Nadat de Turken in 1878 waren verslagen, werden Bosnië en Herzegovina geannexeerd door de Habsburgse monarchie.

De aanslag op de troonopvolger Franz Ferdinand in 1914 was de lont in het kruitvat om de Eerste Wereldoorlog te ontketenen, waarbij voor- en tegenstanders van de Duitse overheersing tegenover elkaar kwamen te staan. In 1918 werd het Koninkrijk der Serviërs, Kroaten en Slovenen uitgeroepen, waaronder ook Macedonië, Montenegro en Bosnië en Herzegovina ressorteerden. Om de voortgaande onderlinge strijd te stoppen, stelde de uit Servië afkomstige Koning Alexander in 1929 een militaire dictatuur in onder de naam Joegoslavië. Desondanks kwam het tijdens de Tweede Wereldoorlog tot nieuwe spanningen, waarbij een groep partizanen onder maar-schalk Tito vocht voor een nieuw (socialistisch/communistisch) Joegoslavië, een groep Serviërs voor het behoud van de Kroon en een groep Kroaten voor een onafhankelijk Kroatië.

In 1945 slaagde Tito erin om enige stabiliteit in het land te krijgen binnen de structuur van de Socialistische Federatieve Republiek Joegoslavië. Tito's streven was een federale staat met behoud van eigen identiteit binnen het kader van het communisme (*bratstvo i jedinstvo*, 'broederschap en eenheid').

In de jaren vijftig werd voor dit doel het gemeenschap-pelijk bezit van de productiemiddelen ingevoerd als het leidend economisch beginsel, en kwamen er vormen van arbeiderszelfbestuur bij bedrijven, binnen scholen en in publieke diensten. Snel na Tito's dood in 1980 herleefde het voortsluimerende nationalisme van de afzonderlijke nationale/etnische entiteiten. In 1989 kwamen in Kosovo Albanezen in opstand toen Slobodan Milosevic de president van Servië, een einde maakte aan de sinds 1963 geldende autonome status. Slovenië en Kroatië verklaarden zich in 1991 onafhankelijkheid en in 1992 sprak 62 procent van inwoners van Bosnië en Herzegovina zich in een referendum eveneens uit voor onafhankelijkheid. In de periode 1992–1995 werd er zware strijd geleverd tussen enerzijds de Bosnische Serviërs tegenover de Bosniakken en de Bosnische Kroaten, anderzijds voor een korte periode tussen de Bosniakken en de Kroaten onderling.

Met de ondertekening van het akkoord van Dayton (november 1995) keerde de rust in de regio min of meer terug. Bosnië en Herzegovina werd opgedeeld in twee entiteiten: de Bosniak-Kroatische Federatie en de Republika Srpska. In 1998 laaide het geweld op in Kosovo. In maart 1999 ging de Navo over tot luchtaanvallen op strategische doelen in de gehele Federale Republiek Joegoslavië (FRJ), inclusief Kosovo. In juni 1999 aanvaardde de Veiligheidsraad resolutie 1244, die voorzag in een interim civiel bestuur over Kosovo. Op 28 februari 2002 werd Ibrahim Rugova tot president gekozen van Kosovo, en op 4 maart 2002 werd een regering geïnstalleerd. In de FRJ werden de landelijke verkiezingen in 2000 gewonnen door de democratische oppositie en ruimde president Milosevic het veld. Drie jaar later werd door Servië en Montenegro een Constitutioneel Handvest aangenomen, waarmee de Uniestaat Servië en Montenegro (inclusief Kosovo) in de plaats trad van de FRJ.

Op 1 mei 2004 is Slovenië als eerste ex-Joegoslavische lidstaat toegetreden tot de Europese Unie.

De toetredingsonderhandelingen met Kroatië zullen spoedig beginnen. Naar verwachting zullen ook de overige republieken op termijn aansluiting vinden bij de Europese Unie.